

ADVIES
VAN 18 OKTOBER 2023
OVER DE STARTNOTA GEWESTELIJK RUP
LUS VAN HENEGOUWEN

INHOUD

I.	SITUERING	1
II.	ALGEMENE BEOORDELING	1
III.	CONCRETE INVULLING PLANINITIATIEF	2
IV.	AFSTEMMING WALLONIË	2
V.	PROCESAANPAK	3
VI.	IMPACT OP MILIEU, NATUUR, LANDSCHAP EN LANDBOUW	3

I. SITUERING

1. SARO ontving op 14 september 2023 een adviesvraag van Vlaams minister Zuhal Demir over de startnota bij het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan ‘Lus van Henegouwen’.¹ De startnota werd door het departement Omgeving toegelicht op de SARO-werkgroep van 21 september 2023.

Met voorliggend advies - goedgekeurd door de raad op 18 oktober 2023 - komt SARO tegemoet aan de vooropgestelde adviestermin van 60 dagen.

2. De doelstelling van het plan is om de vereiste planologische basis te creëren voor de realisatie van het gedeelte van het project ‘Boucle du Hainaut’ in het Vlaams Gewest tussen het hoogspanningsstation van Avelgem en de grens met Wallonië.²

Het ruimtelijk uitvoeringsplan, en alle alternatieven hiervoor die zullen onderzocht worden, moeten cumulatief voldoen aan de volgende doelstellingen:

- a) het planologisch verankeren en uitbreiden van het hoogspanningsstation te Avelgem om extra onthaalcapaciteit te creëren voor onshore energieproductie of klantenaansluitingen;
- b) het realiseren van een hoogspanningsverbinding van 6 GW tussen het hoogspanningsstation te Avelgem en de gewestgrens;
- c) de koppeling maken met het gedeelte van de verbinding in het Waals Gewest, waar het traject verder loopt tot Courcelles;
- d) het compenseren van de ingenomen agrarische bestemming omwille van de uitbreiding van het hoogspanningsstation.³

II. ALGEMENE BEOORDELING

3. De raad formuleert volgende strategische bedenkingen bij voorliggende startnota voor het gewestelijk RUP ‘Lus van Henegouwen’:
 - De raad erkent dat het geplande gewestelijk RUP aansluit bij recente beleidsontwikkelingen op Vlaams, federaal en Europees niveau, in het bijzonder de energietransitie. De raad ondersteunt dan ook de doelstelling van het geplande gewestelijk RUP om de vereiste planologische basis te creëren voor de realisatie van het gedeelte ‘Boucle du Hainaut’ op het grondgebied van het Vlaams Gewest. De raad stelt evenwel vast dat nog heel wat elementen uit de startnota verder invulling behoeven (zie verder deel III).
 - De startnota wijst terecht op de noodzakelijke afstemming van voorliggend planproces met het lopende planproces in het Waals gewest. Hieromtrent is overleg voorzien. Inzake de aansluiting ter hoogte van de Vlaams-Waalse grens en de mogelijkheid om een gedeelte van het tracé ondergronds te laten verlopen is er dus nog geen duidelijkheid. De resultaten van het overleg met het Waals Gewest zullen in belangrijke mate de verdere invulling van het

¹ <https://omgeving.vlaanderen.be/grups/lusvanhenegouwen>

² Nota aan de Vlaamse Regering, pag. 1

³ Startnota, pag. 2

geplande gewestelijk RUP bepalen (zie deel IV).

- De raad vindt het positief dat de startnota ruim aandacht besteedt en invulling geeft aan de ruimtelijke planningsprincipes van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, m.n. het standstill principe, het bundelingsprincipe en efficiënt ruimtegebruik. Op basis van deze principes werden vijf mogelijke corridors uitgewerkt waarbinnen twee alternatieven voor een bovengrondse verbinding kunnen ontwikkeld worden. Concrete tracé-alternatieven worden in voorliggende startnota niet naar voor geschoven (zie deel V).
- De raad vraagt aandacht voor de impact van het geplande gewestelijk RUP op milieu, natuur, landschap en landbouw (zie deel VI).

III. CONCRETE INVULLING PLANINITIATIEF

4. Algemeen. De raad erkent dat het geplande gewestelijk RUP kadert binnen recente beleidsontwikkelingen op Vlaams, federaal en Europees niveau, in het bijzonder de energietransitie. Een aanpassing van de energie-infrastructuur in Vlaanderen is noodzakelijk om de bevoorradingszekerheid te garanderen, het aandeel hernieuwbare energie te verhogen en een Europese energiemarkt te faciliteren.
5. Boucle du 'Hainaut'. De raad erkent de voordelen van de nieuwe corridor 'Boucle du Hainaut'. Deze zal - dankzij een tweede verbinding tussen het westen en het binnenland - de elektriciteitsbevoorrading van het hele land betrouwbaarder maken en de onderhoudbaarheid van het hoogspanningsnet verhogen. De realisatie van een nieuwe lus in het hoogspanningsnet maakt het bovendien mogelijk om de onthaalcapaciteit van hernieuwbare energieproductie in Vlaanderen en België te verhogen. Vanuit dat perspectief is het een verlengde van het project Ventilus.⁴ Tenslotte zal de verbinding bijdragen tot betaalbare en competitieve stroom.

De raad ondersteunt dan ook de doelstelling van voorliggend gewestelijk RUP om de vereiste planologische basis te creëren voor de realisatie van het gedeelte 'Boucle du Hainaut' op het grondgebied van het Vlaams Gewest, m.n. de 'Lus van Henegouwen', tussen het hoogspanningsstation Avelgem en de grens met het Waalse Gewest.

6. Concrete invulling. De raad stelt vast dat de voorliggende startnota een eerste aanzet geeft van het beoogde planinitiatief. Heel wat elementen uit de startnota behoeven evenwel nog verder invulling.

Ook inzake de aansluiting ter hoogte van de Vlaams-Waalse grens en de mogelijkheid - al dan niet - om een gedeelte van het tracé ondergronds te laten verlopen is er nog geen duidelijkheid (zie verder deel IV).

De raad merkt op dat de corridors in voorliggende startnota op basis waarvan alternatieven kunnen worden ontwikkeld (zeer) ruim zijn afgebakend, waardoor - binnen de voorgestelde twee alternatieven - nog diverse tracé-alternatieven mogelijk zijn (zie deel V).

IV. AFSTEMMING WALLONIË

7. De startnota (pag. 24) wijst terecht op de noodzakelijke afstemming van voorliggend planproces met het lopende planproces in het Waals gewest.

Zo vermeldt de startnota (pag. 19): *'De exacte locatie van de kruising op de grens Wallonië en Vlaanderen zal in onderling overleg tussen de twee Gewesten moeten worden vastgelegd.'* Wat betreft de mogelijkheid om een gedeelte van het tracé ondergronds aan te leggen vermeldt de Nota aan de Vlaamse Regering (pag. 1): *'Uit de onderzoeken naar de bruikbare technologieën voor de hoogspanningsverbinding blijkt dat het technisch mogelijk is om de verbinding over een*

⁴<https://sarovlaanderen.be/sites/default/files/2022-06/SARO%202019-17%20Advies%20startnota%20RUP%20Ventilus.pdf>

beperkte afstand (8 tot eventueel 12km, in maximum 2 delen) aan te leggen als een ondergronds kabeltracé. Er dient echter wel opgemerkt te worden dat de beperking in ondergrondse lengte geldt voor het volledige tracé van zo'n 85 km vanaf het hoogspanningstation in Avelgem tot in het hoogspanningsstation in Courcelles, dus niet enkel voor het beperkte stuk van de Lus van Henegouwen.'

Het is positief dat er overleg voorzien is tussen het planteam en de bevoegde instanties voor (plan)milieueffectbeoordeling in het Waalse Gewest, en dat er ook op politiek niveau overleg plaatsvindt. Het vergunningscoördinerend en -faciliterend comité, alsook een werkgroep Gewestoverschrijdende projecten heeft bovendien als doel de afstemming tussen de verschillende plannings- en vergunningen bij de Gewestelijke en Federale entiteiten te faciliteren en de contacten en communicatie op high level te coördineren.⁵

V. PROCESAANPAK

8. RSV-principes. De raad vindt het positief dat de startnota ruim aandacht besteedt en invulling geeft aan de ruimtelijke planningsprincipes van het Ruimtelijke Structuurplan Vlaanderen, m.n. het stand-still principe, het bundelingsprincipe en efficiënt ruimtegebruik.

De startnota (pag. 38) vermeldt dat daarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen het versterken van bestaande lijnen, het herbenutten van bestaande lijnen, het bundelen met bestaande lijnvormige structuren, het niet uitbreiden van de totale lengte van het bovengrondse net, en het bundelen van functies. Concreet zal bij het bepalen van een tracé eerst onderzocht worden of een bestaande lijn kan worden versterkt. Indien dit niet het geval is wordt het herbenutten van bestaande lijnen onderzocht. Vervolgens wordt gezocht naar mogelijkheden om te bundelen met bestaande lijnvormige structuren.

9. Corridors en alternatieven. Op basis van bovenstaande aanpak en rekening houdend met het voorzorgsprincipe werden in de startnota vijf mogelijke corridors uitgewerkt voor de aanleg van een nieuwe bovengrondse hoogspanningsverbinding. De startnota vermeldt dat er binnen de vooropgestelde corridors twee alternatieven voor een bovengrondse verbinding ontwikkeld kunnen worden.

De raad stelt vast dat de corridors zeer indicatief zijn en – in het bijzonder wat betreft corridor 3 – zeer ruim zijn afgebakend. Binnen de voorliggende alternatieven zijn er nog meerdere tracé-alternatieven mogelijk. Zo vermeldt de startnota dat corridor 3 'bundelt' met de Schelde en dat er zowel een bundeling ten noorden als ten zuiden van de Schelde wordt onderzocht. De raad stelt vast dat de betreffende corridor een gebied beslaat met een doorsnede over de Schelde van ongeveer 1km. Corridor 4 betreft een 'cross-country' corridor om de indicatieve corridor met de Waalse grens te kunnen bereiken. Zoals eerder opgemerkt onder deel IV dient de locatie van de kruising op de grens Wallonië en Vlaanderen nog in onderling overleg tussen de twee Gewesten te worden bepaald.

VI. IMPACT OP MILIEU, NATUUR, LANDSCHAP EN LANDBOUW

10. Geïntegreerd planningsproces. SARO vraagt aandacht voor de impact op milieu, natuur, landbouw en landschap van het geplande gewestelijk RUP. De raad wijst op het belang van een volwaardige integratie van de effectbeoordelingen in voorliggend ruimtelijk planningsproces. Het geïntegreerd planningsproces - met inbegrip van de plan-MER inclusief verscherpte natuurtoets - zal verder duidelijkheid moeten verschaffen over de juiste impact van het voorliggende planinitiatief alsook over de noodzakelijke milderende en compenserende maatregelen.
11. Landbouw. De raad wijst allereerst op de impact van het geplande gewestelijk RUP op landbouw.

⁵ Startnota, pag. 25

Eenzijds merkt de raad op dat verschillende delen van de mogelijke corridors voor het tracé van de hoogspanningsverbinding overlappen met agrarisch gebied, waarvan een groot deel van corridor 4 overlapt met Herbevestigd Agrarisch gebied. Het is onduidelijk of er in het kader van het voorliggend planproces een Landbouwimpactstudie (LIS) zal worden uitgewerkt.

De raad benadrukt het belang van een flankerend beleid. Hieromtrent geeft de startnota amper duiding.

Specifiek voor de uitbreiding van het hoogspanningsstation in Avelgem zal agrarisch gebied herbestemd worden naar gebied voor openbaar nut- en gemeenschapsvoorzieningen. De raad merkt op dat één van de plandoelstellingen gericht is op 'het compenseren van de ingenomen agrarische bestemming omwille van de uitbreiding van het hoogspanningsstation'. In de startnota worden reeds compensatiegebieden voorgesteld. De drie compensatiegebieden grenzen aan het VEN-gebied 'De Vlaamse Ardennen van Kluisberg tot Koppenberg'.

12. Natuur. In de omgeving van het plangebied zijn het VEN-gebied 'De Vlaamse Ardennen van Kluisberg tot Koppenberg' en het Habitatrictlijngebied 'Bossen van de Vlaamse Ardennen en andere Zuidvlaamse bossen' gelegen.

Alle mogelijke corridors voor het aanleggen van de nieuwe 380kV verbinding ten noorden van de Schelde overlappen gedeeltelijk met het VEN-gebied 'West-Vlaamse Scheldevallei'.⁶ In het kader van het geïntegreerde planningsproces zal een verscherpte natuurtoets worden uitgevoerd en zal duidelijkheid ontstaan over de noodzakelijke natuurcompensaties.

Volledigheidshalve merkt de raad op dat wat betreft de mogelijke compensatiegebieden voor de uitbreiding van het hoogspanningsstation in Avelgem een deel van het compensatiegebied 2a wordt aangeduid als biologisch waardevol. Ook de zuidelijke grens van compensatiegebied 2b overlapt met een biologisch waardevol perceel.

13. Landschap. De raad vraagt ook aandacht voor de impact op de landschappelijke structuur. Het studiegebied voor de aanleg van de hoogspanningsinfrastructuur doorkruist een aantal typische landschappen, elk met hun eigen kenmerkende structuren.

Het centrale deel van het plangebied is gelegen in de *Scheldevallei van Gent tot Doornik*, het noordelijke deel van het plangebied (o.a. ter hoogte van de uitbreidingslocaties voor het hoogspanningsstation Avelgem) is gelegen in het oostelijk deel van *lemig Leie-Schelde interfluvium*. Het zuidelijke deel van het plangebied bevindt zich in de Vlaamse Ardennen. Het noordelijk deel van de compensatiegebieden ligt in het traditioneel landschap 'Oostelijk deel van *lemig Leie-Schelde interfluvium*'; het zuidelijk deel in traditioneel landschap 'scheldevallei van *Gent en Doornik*'.

⁶ Startnota, pag. 69